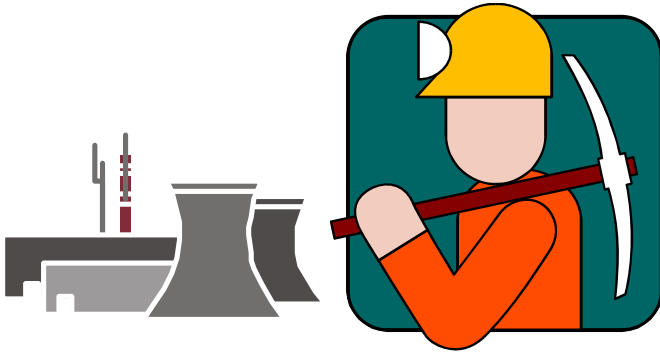

فصل پنجم :

معدن

فهرست

تعاریف

- ۵-۱- مشخصات عمومی معادن در حال بهره برداری بر حسب فعالیت
- ۵-۲- تعداد معادن در حال بهره برداری بر حسب فعالیت
- ۵-۳- تعداد شاغلان معادن در حال بهره برداری بر حسب فعالیت
- ۵-۴- مقدار و ارزش تولید مواد معدنی معادن در حال بهره برداری بر حسب فعالیت
- ۵-۵- ارزش افزوده و ارزش پرداختیها و دریافتهای معادن در حال بهره برداری بر حسب فعالیت
- ۵-۶- سرمایه گذاری معادن در حال بهره برداری بر حسب فعالیت و نوع اموال سرمایه ای
- ۵-۷- مشخصات عمومی شرکتهای تعاونی معدنی فعال

تعاریف

آمارگیری از فعالیت های مربوط به معادن و انتشار مستمر نتایج آن، از سال ۱۳۳۳ توسط وزارت صنایع و معادن وقت آغاز شد. این آمارها هر سال همزمان با انتشار " آمار فعالیت های صنعتی"، ضمیمه نشریه مزبور به چاپ می رسید، ولی از سال ۱۳۳۹، آمارهای مربوط در نشریه ای مستقل تحت عنوان " آمار فعالیت های معدنی ایران" منتشر شد. اولین سرشماری از معادن کشور، در آذرماه سال ۱۳۴۲ توسط وزارت اقتصاد اجرا شد و از سال ۱۳۴۲ تا سال ۱۳۵۳، دفتر آمار وزارت اقتصاد با استفاده از آمارهای دفاتر معادن نقاط مختلف کشور، هر سال آماری از فعالیت های معادن جمع آوری و منتشر می کرد. در سال ۱۳۵۳، دومین سرشماری از معادن متشکل کشور با همکاری مرکز آمار ایران و وزارت صنایع و معادن اجرا شد. از سال ۱۳۵۳ تا سال ۱۳۵۷، مرکز آمار ایران به طور سالانه بخشی از معادن کشور را به عنوان معادن منتخب مورد آمارگیری قرار داد. از سال ۱۳۵۷ تا سال ۱۳۶۳، به دلیل عدم اجرای طرح های آماری و نیز فراهم نبودن آمارهای ثبتي جامع، این بخش از فعالیت های اقتصادی دچار خلاء آماری شد. در سال های ۱۳۶۴ و ۱۳۶۵، مرکز آمار ایران به آمارگیری از معادن تحت پوشش بخش عمومی اقدام کرد و در سال ۱۳۶۶، سومین سرشماری از معادن کشور را به مرحله اجرا در آورد. از سال ۱۳۶۷ تا ۱۳۸۰ به استثنای سال ۱۳۷۰، آمارگیری از معادن کشور به طور سالانه انجام شده است.

آمار و اطلاعات ارائه شده در این فصل از نتایج آمارگیری ها و سرشماری های مذکور و همچنین آمارهای گزارش شده توسط اداره کل تعاون و سازمان صنایع و معادن استان حاصل شده است که شامل مشخصات و عملکرد اقتصادی معادن و مشخصات عمومی شرکت های تعاونی معدنی می باشد.

در مورد آمارهای ارائه شده توضیح نکات زیر ضروری است:

۱- در آمارگیری از معادن فعال کشور اطلاعات مربوط به نفت و گاز، مواد رادیو اکتیو و خاک رس جمع آوری نشده است. و به دلیل اهمیت خاص نفت و گاز، اطلاعات آماری مربوط به این فعالیت ها، در فصل ۶ (نفت و گاز) به طور مجزا ارائه می شود.

۲- در طرح آمارگیری از معادن در حال بهره برداری کشور، معادن شن و ماسه به روش نمونه گیری و سایر معادن به صورت سرشماری مورد آمارگیری قرار می گیرند.

۳- در این فصل برای طبقه بندی فعالیت های بخش معدن، از طبقه بندی بین المللی فعالیت های اقتصادی (ISIC)، ویرایش سوم با اعمال تغییراتی استفاده شده است.

تعاریف و مفاهیم به کار رفته در این فصل به شرح زیر است :

معدن: مجموعه کانسار (ذخیره معدنی که بهره برداری از آن اقتصادی می باشد) و ماشین آلات و تسهیلاتی است که به منظور اکتشاف، تجهیز و بهره برداری و کانه آرایی از کانسار ایجاد شده است. کانه آرایی نیز به کلیه عملیات فیزیکی و شیمیایی که به منظور جدا کردن قسمتی از مواد باطله از کانه و یا تفکیک کانه ها از یکدیگر صورت می گیرد اطلاق می شود.

معدن در حال بهره برداری: معدنی است که دارای مجوز بهره برداری از وزارت معادن و فلزات (برای معادن غیر شن و ماسه) یا از شهرداریها و فرمانداریها (برای معادن شن و ماسه) بوده و در سال آمارگیری، حداقل بصورت ۳۰ روز به صورت پیوسته یا ناپیوسته مجموعه ای از عملیات استخراج (در پاره ای از موارد همراه با کانه آرابی) برای بدست آوردن کانه قابل فروش در آن انجام گرفته است..

مدیریت خصوصی: مدیریتی است که توسط افراد یا مؤسسات خصوصی اعمال می شود.
مدیریت عمومی: مدیریتی است که توسط وزارتخانه ها، سازمانهای دولتی، نهادهای انقلاب اسلامی، بانکها و شهرداریها اعمال می شود.

شاغلان: کلیه افرادی هستند که در داخل معدن یا خارج معدن به صورت تمام وقت یا پاره وقت برای معدن کار می کنند. شاغلان از نظر وظیفه ای که به عهده دارند به شاغلان خط تولید (ماهر و غیر ماهر) و سایر شاغلان تفکیک می شوند.

شاغلان ماهر خط تولید: کارکنانی هستند که به اعتبار دانش فنی و تجربه ای که کسب کرده اند، توانایی انجام یک قسمت از کار فنی خط تولید را داشته باشند، مانند مهندسان، تکنسینهای فنی، استادکاران، سر کارگران، کارگران ماهر، تعمیر کاران و رانندگان.

شاغلان ساده خط تولید: کارکنانی هستند که شغل مورد تصدی آنان در خط تولید نیاز به تعلیم و تجربه ندارد، مانند کارگران ساده، باربران و بارگیران.

سایر شاغلان: کارکنانی هستند که در معدن یا دفتر مرکزی به کار اداری، مالی و خدماتی اشتغال دارند و عموماً کارمند نامیده می شوند.

جبران خدمات مزد و حقوق بگیران: عبارت است از مزد و حقوق و سایر پرداختیها (پول، کالا و ...) به مزد و حقوق بگیران.

- منظور از مزد و حقوق، مجموع پرداختیهای کارگاه به صورت پول و کالا تحت عنوان مزد و حقوق به مزد و حقوق بگیران است.

- سایر پرداختیها (پول ، کالا و ...) شامل پاداش، اضافه کار، هزینه خوراک و پوشاک، هزینه ایاب و ذهاب، حق اولاد، حق

عائله مندی، حق مأموریت، بدی آب و هوا، سهم کارفرما از بیمه های اجتماعی، خواربار، بلیط اتوبوس و ... به مزد و حقوق بگیران است.

تولید مواد معدنی: مجموع مواد معدنی حاصل از یک رشته فعالیت استخراج است که به اشکال گوناگون قابل عرضه به بازار می باشد. شایان ذکر است که در بعضی از رشته فعالیتها یا معادن، مواد معدنی به همان صورتی که از کانسار استخراج می شود عرضه می گردد در صورتی که در بعضی دیگر از رشته فعالیتها یا معادن مواد استخراج شده پس از انجام عملیات فیزیکی و شیمیایی لازم به منظور جدا کردن قسمتی از مواد باطله، تفکیک کانه ها و یا افزایش عیار ماده خام به بازار عرضه می شود. ضمناً در یک رشته فعالیت ممکن است چند ماده معدنی بدست آید مثلاً در رشته فعالیت ” استخراج سنگ مس ” سنگ مس،

کنسانتره مس و کنسانتره مولیبدن حاصل می شود که مجموع آنها تولید رشته فعالیت مزبور محسوب می شود.

ارزش تولیدات: ارزش مواد معدنی استخراج شده و سایر تولیدات معدن به قیمت تولید کننده، یعنی قیمت فروش به مشتریان در معدن است.

سرمایه گذاری (ارزش تغییرات اموال سرمایه ای): عبارت است از تغییرات ایجاد شده در ارزش اموال سرمایه ای (ماشین آلات، ابزار و وسایل کار بادوام و تجهیزات اداری وسایل نقلیه، ساختمان و زمین، راه اختصاصی، توسعه و اکتشاف و سایر) شامل ارزش خرید، تحصیل یا ساخت اموال سرمایه ای جدید و هزینه تعمیرات اساسی اموال سرمایه ای موجود در معدن، منهای ارزش فروش یا انتقال اموال سرمایه ای. **ارزش افزوده:** عبارت است از ارزش دریافتهای (ستانده ها) منهای ارزش پرداختیها (داده ها).

ارزش دریافتهای (ستانده ها): عبارت است از ارزش تولیدات مواد معدنی، سایر تولیدات، ساخت و تعمیر اساسی اموال سرمایه ای توسط شاغلان و سایر دریافتهای معادن که شامل دریافتی بابت کارهای کنتراتی، تعمیرات جزئی ساختمان و لوازم و تجهیزات اداری، تعمیرات جزئی ماشین آلات آزمایشگاه و می باشد. **ارزش پرداختیها (داده ها):** عبارت است از ارزش مواد و ابزار و وسایل کار کم دوام، سوخت مصرف شده، آب و برق خریداری شده و سایر پرداختیها که شامل پرداختی بابت کارهای کنتراتی، تعمیرات جزئی ساختمان و لوازم و تجهیزات اداری، تعمیرات جزئی ماشین آلات آزمایشگاه و می باشد.

شرکت تعاونی: رجوع کنید به "فصل ۴- کشاورزی، جنگلداری و شیلات".

شرکت تعاونی معدنی: شرکت تعاونی است که در زمینه استخراج، بهره برداری و فروش مواد استخراج شده از معادن فعالیت دارد.

۱-۵- مشخصات عمومی معادن در حال بهره برداری بر حسب فعالیت

جبران خدمات مزد و حقوق بگیران	تعداد شاغلان	تعداد معادن			سال و فعالیت
		مدیریت خصوصی	مدیریت عمومی	جمع	
۵۴۳۷۰۸۹۷	۴۷۲۹	۴۹	۲۳	۷۲ ۱۳۷۵
۶۹۱۷۴۰۷۲	۴۷۸۶	۶۲	۲۵	۸۷ ۱۳۷۸
۱۰۱۶۰۸۴۲۰	۵۱۲۳	۷۸	۲۷	۹۳ ۱۳۷۹
۹۱۵۵۵۵۹۰	۴۴۸۱	۵۳	۱۴	۶۷ ۱۳۸۰
۷۲۵۲۳۳۴۸	۳۴۷۲	۵۶	۱۴	۷۰ ۱۳۸۱
۶۰۵۰۱۶۸۱	۲۹۶۹	۶۴	۱۶	۸۰ ۱۳۸۲
۴۷۲۹۰۶۱۴	۲۲۶۵	۲۴	۷	۳۱ ذغال سنگ
۳۱۲۶۷۱	۱۰	۰	۱	۱ سرب و روی
۸۱۷۰۹۵	۵۳	۵	۲	۷ پوکمه معدنی
. واریزه کوهی
. شن و ماسه
۲۱۶۷۲۸	۱۷	۲	.	۲ گچ
۸۹۴۷۶۱۸	۴۹۴	۲۷	۵	۳۲ سنگ آهک و لاشه
. مرمریت
۱۵۸۶۳۴۷	۱۰۱	۶	.	۶ فلورین
. باریت
۱۳۳۰۶۰۸	۲۹	.	۱	۱ سنگ گرانیت و چینی
. خاک پیت
. سیلیس

مأخذ : مرکز آمار ایران. (ر.پ)

۲-۵- تعداد معادن در حال بهره برداری بر حسب فعالیت

سال	جمع	ذغال سنگ	سرب و روی	پوکه معدنی
۱۳۷۵	۷۲	۲۰	۱	۶
۱۳۷۸	۸۷	۲۸	۱	۱۲
۱۳۷۹	۹۳	۳۱	۱	۱۱
۱۳۸۰	۶۷	۳۲	۱	۵
۱۳۸۱	۷۰	۳۱	۱	۸
۱۳۸۲	۸۰	۳۱	۱	۷

سال	واریزه کوهی	گچ	سنگ آهک و لاشه	مرمریت
۱۳۷۵	۹	۱	۲۷	۲
۱۳۷۸	۹	۲	۱۹	۲
۱۳۷۹	۱۲	۲	۱۸	۳
۱۳۸۰	۰۰۰	۱	۲۱	۰۰۰
۱۳۸۱	۰	۱	۲۰	۰
۱۳۸۲	۰	۲	۳۲	۰

سال	فلورین	باریت	سنگ گرانیت و چینی	خاک پیت و کنگومرا	سیلیس
۱۳۷۵	۱	۱	۱	۳	۰
۱۳۷۸	۷	۱	۱	۳	۲
۱۳۷۹	۷	۱	۱	۴	۲
۱۳۸۰	۳	۱	۳	۰۰۰	۰
۱۳۸۱	۵	۱	۳	۰	۰
۱۳۸۲	۶	۰	۱	۰	۰

مأخذ: مرکز آمار ایران. (ر.پ)

۳-۵- تعداد شاغلان معادن در حال بهره برداری بر حسب فعالیت

سایر کارکنان (اداری، مالی، خدماتی)	کارکنان خط تولید		جمع	سال و فعالیت
	ساده	ماهر		
۱۸۱۵	۲۱۴۷	۱۹۶۹	۵۹۳۱ ۱۳۷۸
۱۲۸۶	۲۰۳۸	۱۷۹۹	۵۱۲۳ ۱۳۷۹
۶۴۵	۱۹۲۴	۹۳۳	۳۵۰۲ ۱۳۸۰
۸۹۹	۵۰۸	۱۷۴۹	۳۴۷۲ ۱۳۸۱
۶۶۴	۵۴۵	۱۷۶۰	۲۹۶۹ ۱۳۸۲
۵۱۱	۴۰۵	۱۳۴۹	۲۲۶۵ ذغال سنگ
۲	۱	۷	۱۰ سرب و روی
۱۶	۱۵	۲۲	۵۳ پوکه معدنی
۰	۰	۰	۰ واریزه کوهی
۵	۵	۷	۱۷ گچ
۱۱۰	۸۰	۳۰۴	۴۹۴ سنگ آهک و لاشه
۰	۰	۰	۰ مرمریت
۱۴	۳۵	۵۲	۱۰۱ فلورین
۰	۰	۰	۰ باریت
۶	۴	۱۹	۲۹ سنگ گرانیت و چینی
۰	۰	۰	۰ خاک پیت
۰	۰	۰	۰ سیلیس

مأخذ: مرکز آمار ایران. (ر.پ)

۴-۵- مقدار و ارزش تولید مواد معدنی معادن در حال بهره برداری بر حسب فعالیت

(هزار تن - میلیون ریال)

ارزش		مقدار		فعالیت
۱۳۸۰	۱۳۷۹	۱۳۸۰	۱۳۷۹	
۱۷۳۹۵۹	۱۴۴۲۲۷	۱۹۹۵	۱۲۶۴۴	جمع
۱۵۰۶۰۵	۲۳۹۶۶	۳۰۹	۲۹۱	ذغال سنگ (کک)
...	۶۰۲۸	...	۴۴	ذغال سنگ (حرارتی)
۱۵۵۶	۱۹۶۱	۱	۳۷	سرب و روی
۲۱۸۱	۱۳۴۴	۱۶۸	۱۳۴۴	پوکه معدنی
...	۷۵۹	...	۷۵۹	واریزه کوهی
۲۶۴	۴۵۶	۲۲	۴۵۶	سنگ گچ
۱۰۹۱۷	۳۳۳۲	۱۴۲۴	۳۳۳۲	سنگ آهک و لاشه
...	۸۹۶	...	۸۹۶	مرمریت (کوپ)
۱۹۸۳	۲۰۰۸	۷	۲۰۰۸	فلورین
۱۵۰۰	۱۲۷۲	۱۲	۱۲۷۲	باریت
۴۹۵۳	۲۱۲۰	۵۲	۲۱۲۰	سنگ (گرانیت و چینی)
.	.	.	.	سیلیس
...	۸۵	...	۸۵	خاک پیت

۴-۵- مقدار و ارزش تولید مواد معدنی معادن در حال بهره برداری بر حسب فعالیت (دنباله)
(هزار تن - میلیون ریال)

ارزش		مقدار		فعالیت
۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۱	
۲۰۵۹۲۹	۲۷۷۱۵۳	۴۳۵۵	۲۰۶۷	جمع
۱۳۹۲۰۰	۲۴۱۲۶۱	۲۴۹	۴۱۸	ذغال سنگ (کک)
.	.	.	.	ذغال سنگ (حرارتی)
۱۴۴۳	۹۸۶	.	۳۷	سرب و روی
۱۱۸۰۰	۷۱۰۵	۲۷۲	۴۷	پوکه معدنی
.	.	.	۱۸	واریزه کوهی
۱۲۳۲	۱۵۱۸	۱۰۳	۱۴۷۰	سنگ گچ
۴۱۱۹۱	۱۴۱۳۶	۳۷۰۲	.	سنگ آهک و لاشه
.	.	.	۱۱	مرمریت (کوپ)
۳۵۰۳	۳۴۲۸	۱۱	۲۱	فلورین
.	۱۳۰۲	.	۴۵	باریت
۷۵۶۰	۷۴۱۷	۱۸	.	سنگ (گرانیت و چینی)
.	.	.	.	سیلیس
.	.	.	.	خاک پیت

مأخذ: مرکز آمار ایران. (ر.پ)

۵-۵- ارزش افزوده و ارزش پرداختها و دریافتهای معادن در حال بهره برداری برحسب فعالیت :

۱۳۸۲

(میلیون ریال)

دریافتهای (ستاندها)	پرداختها (داده ها)	ارزش افزوده	فعالیت
۲۱۴۵۹۲	۵۱۹۲۸	۱۶۲۶۶۸	جمع
۱۴۳۲۰۲	۲۸۰۰۸	۱۱۵۱۹۵	استخراج ذغال سنگ
۱۴۶۱	۵۸۱	۸۸۰	استخراج سرب و روی
.	.	.	استخراج شن و ماسه
۷۹۰۵	۱۴۵۵	۶۴۵۱	استخراج گرانیت و چینی
۱۲۶۳	۳۱۲	۹۵۱	استخراج سنگ لاشه
۴۳۵۴۵	۱۸۲۵۱	۲۵۲۹۵	استخراج سنگ آهک
۱۲۶۵	۵۴۳	۷۲۳	استخراج سنگ گچ
.	.	.	استخراج باریت
۳۶۵۳	۷۰۳	۲۹۵۰	استخراج فلورین
۱۲۲۹۸	۲۰۷۵	۱۰۲۲۳	استخراج پوکه معدنی
.	.	.	استخراج مرمریت
.	.	.	استخراج سیلیس
.	.	.	استخراج واریزه کوهی
.	.	.	استخراج خاک پیت

مأخذ : مرکز آمار ایران. (ر.پ)

۶-۵- سرمایه گذاری معادن در حال بهره برداری برحسب فعالیت و نوع اموال سرمایه ای :

۱۳۸۲

(میلیون ریال)

وسایل نقلیه	ماشین آلات ، ابزار و وسایل کار بادوام و تجهیزات اداری	جمع	فعالیت
۴۸۹۹۹	۳۷۸۴۴۳	۵۰۳۶۵۲	جمع
۱۱۲۱۱	۶۴۱۲۵	۱۴۰۹۲۸	استخراج ذغال سنگ
۳۸۵	۲۰۳۱۲۱	۲۰۳۷۲۶	استخراج سرب و روی
.	.	.	استخراج شن و ماسه
۸۲۳	۲۰۶۸	۴۰۳۶	استخراج گرانیت و چینی
۷۰	۲۶۷۶	۳۲۹۲	استخراج سنگ لاشه
۳۲۸۴۵	۹۰۶۰۰	۱۲۸۷۷۶	استخراج سنگ آهک
۷۷۴	۳۶۰۹	۴۸۸۰	استخراج سنگ گچ
.	.	.	استخراج باریت
۱۴۷۲	۳۷۷۹	۷۲۲۴	استخراج فلورین
۱۴۱۹	۸۴۶۵	۱۰۷۹۰	استخراج پوکه معدنی
.	.	.	استخراج مرمریت
.	.	.	استخراج سیلیس
.	.	.	استخراج واریزه کوهی
.	.	.	استخراج خاک پیت

۵-۶- سرمایه گذاری معادن در حال بهره برداری برحسب فعالیت و نوع اموال سرمایه ای : ۱۳۸۲ (دنباله)
(میلیون ریال)

فعالیت	ساختمان و زمین	راه اختصاصی	توسعه و اکتشاف	سایر
جمع	۵۳۲۴۳	۱۱۰۱۸	۳۱۳۰	۸۸۱۹
استخراج ذغال سنگ	۴۷۳۳۵	۶۶۰۵	۲۸۳۳	۸۸۱۹
استخراج سرب و روی	۲۲۰	.	.	.
استخراج شن و ماسه
استخراج گرانیت و چینی	۱۰۳۵	.	۱۱۰	.
استخراج سنگ لاشه	۴۱۴	۱۳۲	.	.
استخراج سنگ آهک	۲۷۳۱	۲۶۰۰	.	.
استخراج سنگ گچ	۱۰۲	۳۹۵	.	.
استخراج باریت
استخراج فلورین	۵۰۰	۱۲۸۶	۱۸۷	.
استخراج پوکه معدنی	۹۰۶	.	.	.
استخراج مرمیریت
استخراج سیلیس
استخراج واریزه کوهی
استخراج خاک پیت

- بدلیل آنکه در سال ۱۳۸۴ آمارگیری از معادن فعال اجرا نشد، آخرین اطلاعات مربوط به نتایج طرح معدن (۱۳۸۲) عیناً درج شده است.

مأخذ : مرکز آمار ایران. (ر.پ)

۷-۵- مشخصات عمومی شرکتهای تعاونی معدنی فعال در پایان سال : ۱۳۸۴

شهرستان	تعداد	عضو	شاغلان	سرمایه (هزار ریال)
کل استان	۲۸	۴۷۳	۶۸۱	۱۳۸۱۸۵۲
آمل.....	۱۰	۷۹	۱۷۰	۳۸۸۶۸۰
بابل	۱	۱۰	۱۰	۳۰۰۰۰
بابلسر	۰	۰	۰	۰
بهشهر	۲	۱۷	۱۸	۹۲۰۰۰
تنکابن.....	۰	۰	۰	۰
چالوس.....	۰	۰	۰	۰
رامسر.....	۰	۰	۰	۰
ساری.....	۰	۰	۰	۰
سوادکوه.....	۷	۲۸۲	۴۱۴	۵۷۹۰۵۰
قائمشهر و جویبار	۱	۱۰	۲۰	۸۷۲۲
محمودآباد.....	۰	۰	۰	۰
نکا	۲	۱۵	۱۴	۱۱۵۵۰
نور	۴	۴۳	۲۷	۲۶۵۸۰۰
نوشهر.....	۱	۱۷	۸	۶۰۵۰

مأخذ : اداره کل تعاون استان.